

31.3.2006

1922/4/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Håkan Stoor

KUNNALLISEN MAKSUSITOUMUKSEN ANTAMINEN YKSITYISEEN PALVELUTALOON

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 14.7.2004 päivätyssä kirjeessään A:n kaupungin vanhustenhuoltoa siitä, että se ei ollut myöntänyt hänen sisarelleen maksusitoumusta B:n kunnassa sijaitsevaan yksityiseen palvelutaloon. Kantelija tiedusteli myös laitoshoidossa olevan henkilön kotikunnan määräytymistä.

- - -

3 RATKAISU

Käsitykseni mukaan vanhustyön johtaja ei menetellyt lainvastaisesti päättäessään olla myöntämättä maksusitoumusta palveluasumiseen.

Sen sijaan katson vanhustyön johtajan menetelleen hallintolain vastaisesti, kun hän ei liittänyt 24.6.2004 tekemäänsä päätökseen muutoksenhakuosoitusta. Katson myös, että päätöksen perustelut eivät vastaa hallintolain vaatimuksia.

Kotikuntaa koskevan tiedustelun osalta viittaa tämän päätökseni perusteluihin.

4 PERUSTELUT

4.1 Tapahtumat

Kantelijan sisar oli ollut A:n kaupunginsairaalassa hoidettavana ja kuntoutettavana 2.2.–25.5.2004. Hänet oli 28.4.2005 asetettu kaupungin hoivakotijonoon. Kantelija siirsi 25.5.2005 sisarensa B:n kunnassa sijaitsevaan yksityiseen palvelutaloon, joka kantelijan mielestä paremmin vastasi hänen sisarensa hoidon tarvetta.

Kaupungin vanhustyön johtaja hylkäsi 24.6.2004 kantelijan sisarensa puolesta tekemän maksusitoumushakemuksen. Hän perusteli päätöstään seuraavasti: "Kunta ja kuntainliitto ovat velvollisia suorittamaan yksityiselle

palveluntuottajalle korvausta vain osoittamiensa henkilöiden käyttämistä sosiaali- ja terveystalvueluista (SO 712, 1 luku)." Päätöksen mukaan siihen ei ollut oikaisuvaatimusoikeutta.

4.2

Maksusitoumusta koskeva päätös

Sosiaalihuoltolain (710/1982) 13 §:n mukaan kunnan huolehdittava sosiaalihuoltoon kuuluvina tehtävinä, sen sisältöisinä ja siinä laajuudessa kuin kulloinkin säädetään, muun muassa sosiaalipalvelujen järjestämisestä asukkailleen. Lain 17 §:n 1 ja 2 momentissa on lueteltu ne sosiaalipalvelut, joista kunnan on huolehdittava niistä erikseen säädetyllä tavalla. Kunnan on huolehdittava muun muassa asumispalvelujen ja laitoshoidon järjestämisestä. Sosiaalihuollon lainsäädäntöön ei sisälly erikseen vanhustenhuollon järjestämistä koskevia säännöksiä, vaan palvelujen järjestäminen perustuu edellä selostettuihin yleisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskeviin säännöksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annetun lain (733/1992, muut. 1309/2003) 4 §:n mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät hoitamalla toiminnan itse, sopimuksin yhdessä muun kunnan tai muiden kuntien kanssa, olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntainliitossa tai hankkimalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, asiakaslaki) 8 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Lain 9 §:ssä säädetään, että jos täysi-ikäinen asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa tai sosiaalihuoltoonsa liittyvien muiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätösten vaikutuksia, on asiakkaan tahtoa selviteävä yhteistyössä hänen laillisen edustajansa taikka omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa.

A:n kaupungin sosiaali- ja terveystoimi esittää selvityksessään, että kunnalla tulee olla mahdollisuus arvioida asiakkaan hoidon tarve ja sopiva hoitopaikka. Kaupunki pyrkii sijoittamaan asukkaansa ensisijaisesti omiin toimintayksikköihinsä tai niihin, joiden kanssa kunnalla on sopimus palveluiden tuottamisesta. Eriytilanteissa ja painavista syistä kaupungilla on mahdollisuus poiketa edellä kerrotusta menettelystä. Tässä tapauksessa tällaisia perusteita ei ollut. Sosiaali- ja terveystoimi olisi kyennyt ainakin kohtuullisessa ajassa järjestämään hakijalle hänen tarvettaan vastaavan hoitopaikan. Kantelijan sisar muutti 19.10.2004 A:n kaupungin ylläpitämään vanhainkotiin.

Käsitykseni mukaan sosiaalihuoltolain säännöksistä palveluiden järjestämisestä ei seuraa asiakkaalle oikeutta päättää omasta hoitopaikastaan, joskin asiakkaan tai hänen omaistensa toivomukset tulee asiakaslain mukaan ottaa huomioon. Kunnan velvollisuus järjestää sosiaalipalveluja ei siis merkitse sitä, että palvelu olisi tarjottava nimenomaan tietyssä asiakkaan toivomassa palveluja tuottavassa yksikössä.

A:n kaupungin antaman selvityksen perusteella en katso, että kaupunki olisi laiminlyönyt palveluiden järjestämistä koskevan velvollisuutensa. En myöskään katso, että vanhustyön johtaja olisi menetellyt lainvastaisesti päättäessään olla myöntämättä maksusitoumusta kantelijan sisaren palveluasumiseen. Käsitykseni mukaan vanhustyön johtaja on tehnyt päätöksensä harkintavaltansa puitteissa, eikä minulla ole aihetta epäillä, että hän olisi käyttänyt sitä väärin. Tämän vuoksi kantelijan kirjoitus ei tältä osin anna minulle aihetta toimenpiteisiin.

4.3

Menettely maksusitoumuksesta päätettäessä

Muutoksenhakuosoitus

Vanhustyön johtaja on siis 24.6.2004 evännyt sosiaalihuoltolain mukaista palveluasumista koskevan maksusitoumuksen. Päätöksen mukaan siihen ei ollut oikaisuvaatimusoikeutta.

Sosiaalihuoltolain 45 §:n mukaan sosiaalihuoltoa koskevaan viranhaltijan päätökseen saa hakea muutosta saattamalla asia monijäsenisen toimielimen (yleensä lautakunta) käsiteltäväksi. Hallintolain (434/2003) 46 §:n mukaan tämän oikaisukeinon käyttämisestä on annettava ohje päätöksen kanssa. Näin ollen vanhustyön johtajan päätökseen olisi tullut liittää muutoksenhakuosoitus.

Päätöksen perustelut

Hallintolain 43 §:n mukaan päätös on perusteltava siten, että siinä ilmoitetaan, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Sovellettavien säännösten osalta vanhustyön johtaja oli maininnut "SO 712, 1 luku". Tällä tarkoitettaneen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia, jonka lakikirjatunnus on So 712. Käsitykseni mukaan tämä menettely ei ole hallintolainlain 43 §:n mukaista, vaan perusteluissa tulee mainita lain nimi.

Päätöksen perusteluissa tulisi mielestäni myös mainita sovellettu lainkohta (pykälä), eikä vain se luku, johon säännös sisältyy. Päätöksen perustelut viittaavat siihen, että päätös perustuu mainitun lain 4 §:n 4 momenttiin. Siinä säädetään, että kunta ja kuntayhtymä ovat velvollisia suorittamaan 1

momentin 4 kohdassa tarkoitetulle yksityiselle palvelujen tuottajalle korvausta vain osoittamiensa henkilöiden käyttämistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan 2002:21 todennut, että kunnan järjestämisvastuuta ei voitu ratkaista pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 4 §:n 4 momentissa tarkoitetun osoituksen puuttumisen perusteella ottaen huomioon, että mainitulla säännöksellä *ei ole tarkoitettu säännellä kunnan ja yksityisen henkilön välistä vaan kunnan ja palvelujen tuottajan välistä suhdetta* (korostus tässä). Vaikka korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa oli kyse terveydenhuollon palveluista, katson sen soveltuvan myös sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden järjestämiseen. Tämän vuoksi katson, että vanhustyön johtajan päätöksessä ilmoitetut perustelut eivät osu oikeaan. Mielestäni päätöksessä olisi tullut viitata edellä mainittuihin sosiaalihuoltolain säännöksiin.

Edellä esitetyn perusteella katson, että vanhustyön johtaja menetteli hallintolain vastaisesti, kun hän ei liittänyt 26.4.2004 tekemäänsä päätökseen muutoksenhakuosoitusta. Katson myös, että päätöksen perustelut eivät vastaa hallintolain vaatimuksia.

4.4

Kotikunnan määräytyminen

Henkilön kotikunta määräytyy kotikuntalain (201/1994) mukaan. Lain 3 §:n mukaan kotikunta ei muutu, jos asuminen toisessa kunnassa johtuu pääasiassa hoidosta tai huollosta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä tai muutoin vastaavissa olosuhteissa. Toisaalta uudemmassa oikeuskäytännössä on vanhusten asumispalveluiden osalta katsottu, että kotikunta voi muuttua, jos muutto ei ole aiheutunut pääasiassa hoidosta eikä huollosta, vaan pääasiassa tavanomaisesta asumistarkoituksesta (esim. korkein hallinto-oikeus 2004:108).

En voi kuitenkaan tässä yhteydessä ottaa kantaa siihen, miten kantelijan siskon kotipaikka olisi määräytynyt, jos hän olisi jäänyt asumaan B:n kuntaan.

5

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3 ja 4.3 esittämäni käsityksen menettelyn lainvastaisuudesta vanhustyön johtajan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän jäljennöksen päätöksestä myös tiedoksi A:n kaupungin sosiaali- ja terveystoimelle.

Kirjeen liitteet palautetaan ohessa.